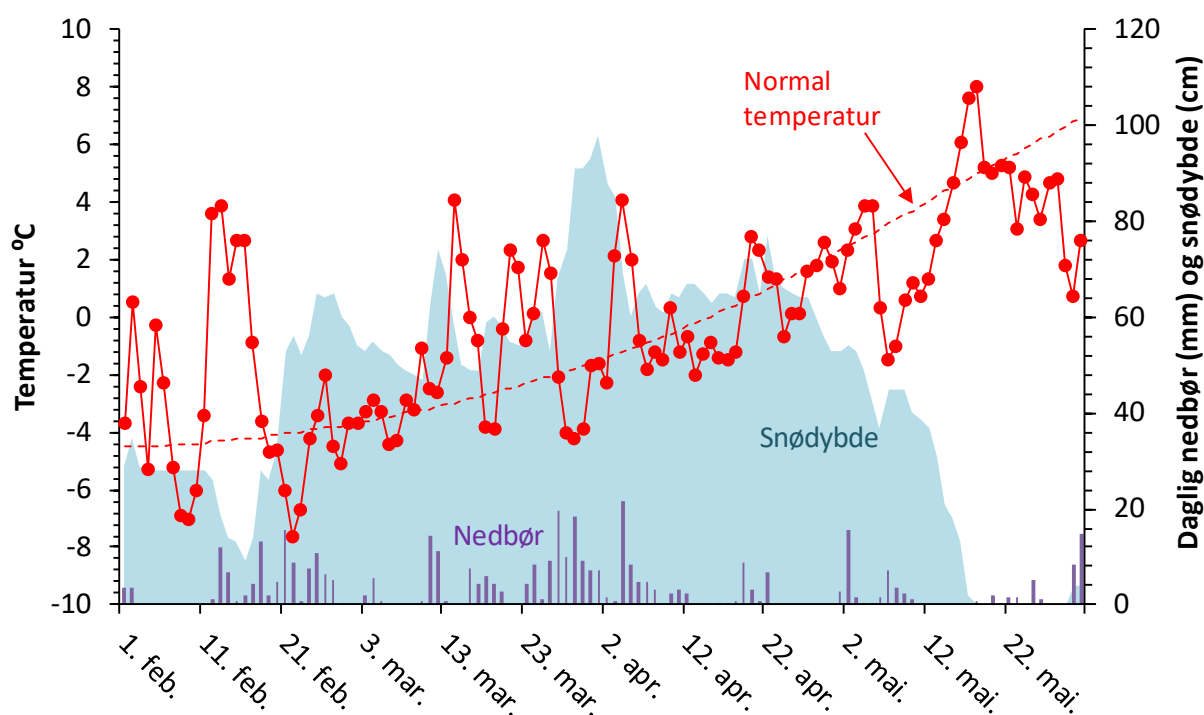

Vårtrekket 2017

*Av Rob Barrett,
Tromsø Museum – Universitetsmuseet,
9037 Tromsø*

Etter flere år med temperaturer opp til fem grader høyere enn vanlig, var våren 2017 tilbake til 'normalen', dvs at temperaturen for hele Norge i mars-mai lå rundt gjennomsnittet. I Tromsø husker vi mange sure og kalde dager, og statistikken viser at, jo, vi hadde mange dager med nedbør og temperaturene for april og mai lå stort sett under normalen. Tromsø fikk over 60 % mer nedbør enn vanlig i mars-mai, og for Nord-Norge lå temperaturene ca 1 grad under normalt for april og mai. Snøen på Værvarslinga lå lenge og ble ikke borte før 18. mai.

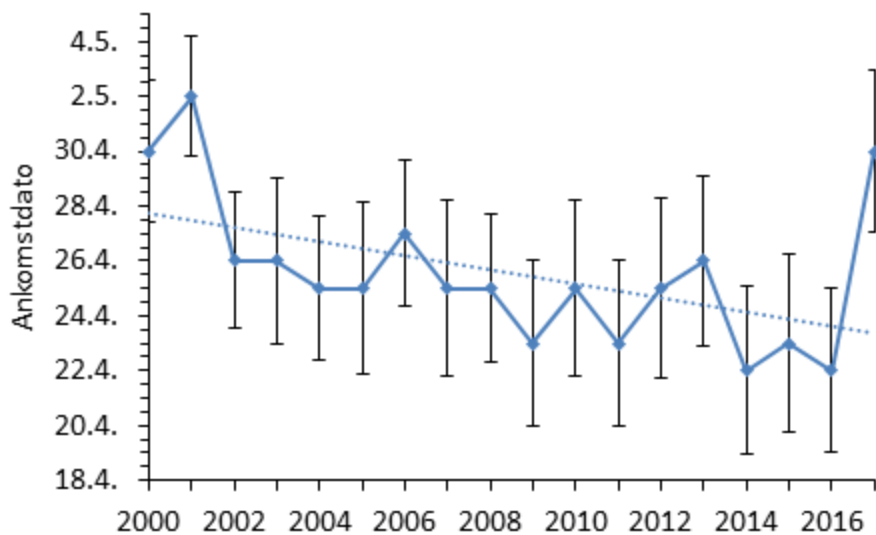

Utvikling av døgntemperatur (rød strek), snøsmelting (blå felt) og daglig nedbør (fiolett søyler) ved Værvarslingen i Tromsø, februar-mai 2017. Data fra www.met.no

En kald og våt vår er ikke å foretrekke for fugl, og dermed lot de vente på seg. Resultatet var at vårtrekket 2017 hos 43 utvalgte arter¹ i gjennomsnitt ble åtte dager senere enn året før. Etter 15 år med stadig tidligere returdatoer kom vi plutselig tilbake til trekketidene som vi hadde rundt årtusenskiftet. Jeg bruker andregangs observasjoner i beregningene for å redusere muligheten for at enkelte streifindivider som dukker opp lenge før hovedmassen

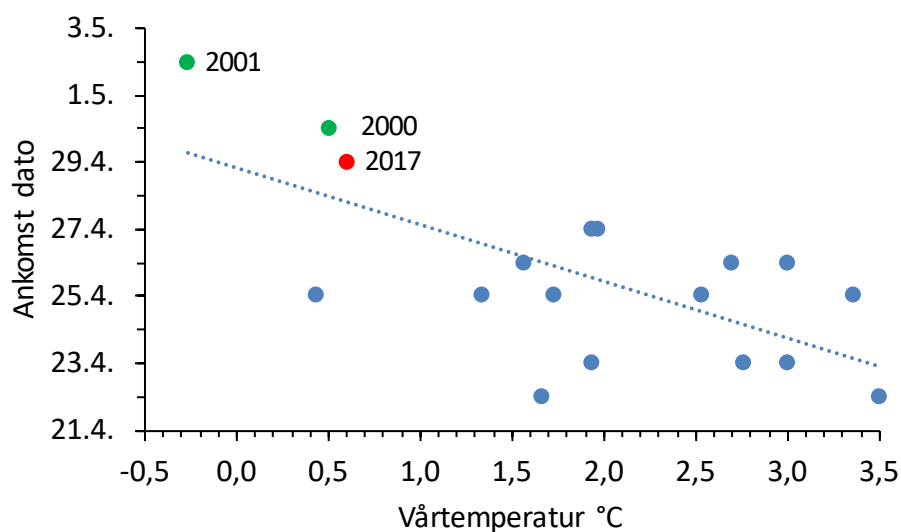
¹ Dette er arter som vi har bygd opp et godt datagrunnlag for siden 2000. Streifindivider som trolig hadde overvintret (se tabellen) er utelukket. Arter hvor enkelte individer overvintrer hvert år er heller ikke tatt med.

skal forkludre resultatene. For eksempel en enslig **stær** som ble observert 1. mars i Harstad. Dette var 14 dager før den neste ble observert, og den kan til og med ha overvintret. Eller seks **kortnebbgjess** som ble sett i Skånland 8. april, nesten seks uker før hovedtrekket var i gang. Tre **snøspurv** 6. mars og en **løvsanger** 5. mai var også 11-12 dager før de neste ble observert.

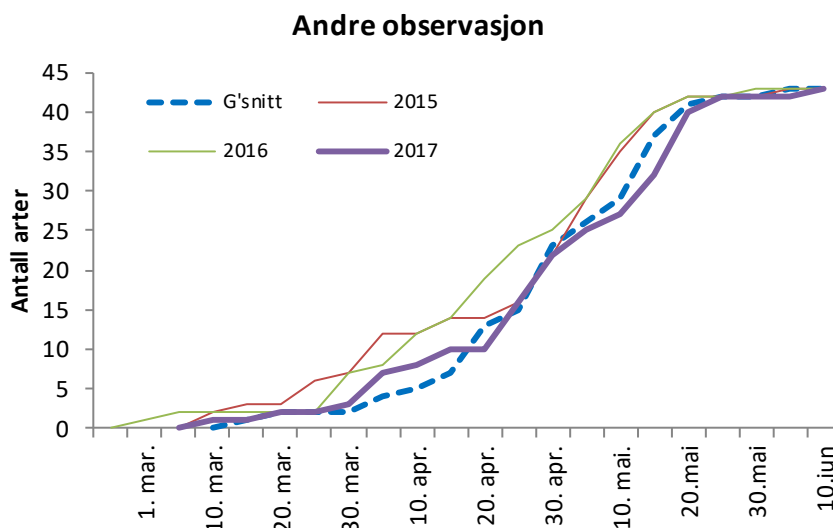
Gjennomsnittsdato ($\pm$ standard avvik) for andregangsobservasjoner av 43 arter i Troms, 2000-2017.

At det sene trekket i 2017 hadde sammenheng med det dårlige været er det lite tvil om. Vi ser, for eksempel, en klar sammenheng mellom returdato og vårtemperatur, og figuren viser hvordan tilstanden i 2017 ligner den vi hadde i 2000 og 2001.

Ankomstdato (2. observasjon) hos 43 arter i forhold til vår (mars-april) temperatur i Tromsø, 2000-2017. Den røde prikken er 2017, de grønne er 2000 og 2001.

En annen måte å illustrere at trekket var sent er å sammenligne utviklingen i antall arter som ble registrert utover våren. Med kun tre arter registrert før slutten av mars lå vi allerede da bak de to foregående år, og fra midten av april og utover resten av våren var ankomsten omtrent den samme eller litt senere enn gjennomsnittet. I 2015 og 2016 hadde hhv 35 og 36 (av 43) arter blitt registrert innen 10. mai, men i 2017 var summen kun 27, som er to mindre enn gjennomsnittet.

Utvikling av vårtrekket i Troms i 2017 (fiolett strek) sammenlignet med gjennomsnittet (av 1980-2017), 2015 og 2016. Kurven viser hvordan antallet av totalt 43 registrerte arter økte utover våren.

Som vanlig var **stær** og **tjeld** de første til å melde ankomst, i første halvdel av mars, med **hettemåse** og **snøspurv** hakk i hel. Og til tross for en sen vår var det likevel noen arter som ble sett tidligere enn vanlig. For eksempel **sandlo** og **ringdue** (2. observasjonene var hhv 10 og 11 dager før gjennomsnittet), og **tjeld**, **bjørkefink**, **bergirisk** og **måltrost** (en uke før gjennomsnittet). Men de fleste (27 av 43 arter) ble observert senere enn vanlig. En folkefavoritt, **linerle** var sen – ca. en uke senere enn vanlig og ca. to uker senere enn i 2016. Andre arter som var omtrent en uke sent ute var **tårnfalk**, **sivspurv**, **rødstjert**, **løvsanger**, **trepiplerke** og **sivsanger**. Da ser jeg bort i fra den mulige overvintrende tårnfalken som ble observert i Balsfjord og Tromsø i mars.

Takk

Mange takk til Sveinulf Aalmen, Bjørnar Berglund, Geir Otto Berglund, Lotte Borg, Fredrik Broms, Karl Frafjord, Unni R. Bjerke Gamst, Herdis og Nils Grønvik, Oddvar Hagen, Kasper Holmen, Per Johnsen, Halvar Lugvigsen, Øystein Norvoll, Øystein Overrein, Hans Prestbakmo, Ellen Ross og Roar Seppola som sendte inn skjemaer og lister for 2017. Observasjoner som ble meldt inn til Tromsø Museum, kringkastet gjennom FugliNords mailingliste (jfr. <http://groups.yahoo.com/group/fuglinord/>) og "Artsobservasjoner" funnet på <http://artsobservasjoner.no> ble også notert og brukt. Takk også til Robert Bergersen for språkvask av manuskriptet. De som fortsatt har observasjoner eller skjemaer for 2017 (eller tidligere) liggende, oppfordres til å sende dem til meg slik at jeg kan oppdatere databasen.

**Observasjonsdatoer (første og andre observasjon) for trekkfugler
i Troms (og Evenes) i 2017.**

Art	1. obs.	Sted, kommune	2. obs.	Sted, kommune
Stær	1.mar	Sandsøy, Harstad	14.mar	Langnes, Tromsø
Tjeld	5.mar	Hersøya, Karlsøy	6.mar	Sandtorg, Harstad
Snøspurv	6.mar	Lakså, Evenes	17.mar	Evenskjer, Skånland
Hettemåse	9.mar	Skjæret, Balsfjord	15.mar	Ervika, Harstad
Gravand	18.mar	Brensholmen, Tromsø	27.mar	Oksvik, Lyngen
Skjærpiplerke	21.mar	Hillesøy, Tromsø	1.apr	Nord-Kvaløya, Karlsøy
Ringdue	31.mar	Grunnreisa, Sørreisa	3.apr	Harstad og Balsfjord
Bokfink	31.mar	Boltås, Skånland	1.apr	Toften, Tromsø
Grågås	1.apr	Tromsø, Karlsøy, Lenvik	2.apr	Lyngen
Vipe	4.apr	Tisnes, Tromsø	5.apr	Langnes, Tromsø
Bjørkefink	5.apr	Rå, Kvæfjord	11.apr	Slåttnes, Tromsø
Sandlo	6.apr	Langnes + Finnvika, Tr'ø	11.4	Trondjord, Tromsø
Rødstrupe	8.apr	Grunnreisa, Sørreisa	9.apr	Finnsnes, Lenvik
Kortnebbgås	8.apr	Evenskjer, Skånland	14.apr	Djupvik, Kåfjord
Bergirisk	10.apr	Straumsbukta, Tromsø	11.apr	Grunnreisa, Tromsø
Gråtrost	11.apr	Evenskjer, Skånland	26.apr	Skoglund, Balsford
Sildemåse	13.apr	Trondjord, Tromsø	21.apr	Tomasjord, Balsfjord
Fjellvåk	17.apr	Dividalen, Målselv	23.apr	Kvaløya, Tromsø
Rugde	18.apr	Tromsøya	25.apr	Nyvoll, Balsfjord
Måltrost	18.apr	Grunnreisa, Sørreisa	21.apr	Toften, Tromsø
Småspove	21.apr	Skånland og Lyngen	4.mai	Evenskjer, Skånland
Rødvingetrost	21.apr	Tromsøya	25.apr	Rå, Kvæfjord
Toppand	22.apr	Straumsbukta, Tromsø	30.apr	Håkøybotn, Tromsø
Lappspove	22.apr	Kvaløysletta, Tromsø	26.apr	Skånlandsfjæra
Rødstilk	22.apr	Svartnes, Karlsøy	2.mai	Håkøybotn, Tromsø
Dvergfolk	22.apr	Kristoffervalen, Karlsøy	28.apr	Nyvoll, Balsfjord
Enkeltbekkasin	22.apr	Ibestad	23.apr	Brensholmen, Tromsø
Heipiplerke	22.apr	Hersøy, Karlsøy	29.apr	Langnes, Tromsø
Linerle	25.apr	Tromsøya	26.apr	Evenskjer, Skånland
Jernspurv	27.apr	Lenvik og Balsfjord	29.apr	Tromsø og Balsfjord
Heilo	27.apr	Tisnes, Tromsø	4.mai	Evenskjer, Skånland
Gransanger	29.apr	Harstad, Tr'ø + Balsfjord	30.apr	Tromsø
Sivspurv	29.apr	Tisnes og Ibestad	11. mai	Boltås, Skånland
Ringtrost	1.mai	Grønvika, Tranøy	2. mai	Storfjord & Skånland

Art	1. obs.	Sted, kommune	2. obs.	Sted, kommune
Gluttsnipe	3.mai	Trøssen, Skånland	6.mai	Djupvåg, Sørreisa
Tårnfalk	5.mai	Larseng, Tromsø	12.mai	Glimbukta, Karlsøy
Løvsanger	5.mai	Boltås, Skånland	17.mai	Tr'ø, Skånland, Storfjord
Steinskvett	7.mai	Langnes, Tromsø	16.mai	Tromsø og Skånland
Sv'thvit fl'snapper	9.mai	Boltås, Skånland	10.mai	Tunheim, Tranøy
Jordugle	10.mai	Hillesøy, Tromsø	14.mai	Tisnes, Tromsø
Steinvender	10.mai	Hillesøy, Tromsø	13.mai	Straumsbukta, Tromsø
Polarsnipe	11.mai	Tisnes, Tromsø	12.mai	Håkøybotn, Tromsø
Låvesvale	13.mai	Karlsøy og Tromsø	14.mai	Ibestad og Tromsø
Grønnstilk	13.mai	Skibotn, Storfjord	18.mai	Fire kommuner
Myrsnipe	13.mai	Tisnes, Tromsø	14.mai	2 lok., Tromsø
Tyvjo	14.mai	Tisnes og Movik, Tr'ø	15.mai	Seljelvnes, Balsfjord
Brushane	15.mai	Tisnes, Tromsø	17.mai	Tisnes, Tromsø
Rødnebbterne	15.mai	Håkøybotn, Tromsø	17.mai	Langnes, Tromsø
Strandsnipe	16.mai	Ytre Å, Ibestad	17.mai	Målselv, Tr'ø, Storfjord
Rødstjert	17.mai	Tromsø og Storfjord	20.mai	Tønsnes + Kvaløya, Tr'ø
Trepplerke	17.mai	Skibotndal, Storfjord	18.mai	Dividalen, Målselv
Sandsvale	18.mai	Tisnes, Tromsø	19.mai	Håkøybotn, Tromsø
Skjeand	18.mai	Tisnes, Tromsø	23.mai	Sørkjosen, Nordreisa
Gjøk	19.mai	Vannvåg, Karlsøy	22.mai	2 lok., Kvæfjord
Blåstrupe	20.mai	Vannareid, Karlsøy	21.mai	Skibotndal, Storfjord
Buskskvett	25.mai	Langnes, Tromsø	2.juni	Sørvikmark, Harstad
Taksvale	21.mai	2 lok., Balsfjord	22.mai	Ervika, Harstad
Temmincksnipe	23.mai	Sørkjosleira, Balsfjord	30.mai	Hatteng, Storfjord
Sivsanger	5.juni	Trondenes, Harstad	6.juni	Oksvik, Lyngen

Vinterobservasjoner av fugl i Troms i 2017

Art	Antall	Dato	Sted
Snøspurv	1-20 ind.	21-23. jan, 7-8., 18. feb	Oteren, Storfjord og Tromsø
Tjeld	1-2 ind.	8. og 10. feb	Finnvika, Tromsø og Balsfjord
Hettemåse	2-3 ind.	januar og februar	Balsfjord og Storfjord
Gravand	1 ind.	1 ind.	Sørkjosleira, Balsfjord
Rødvingetrost	1 og 2 ind.	2. jan og 11. feb	Balsfjord og Tromsø
Enkeltbekkasin	2.mar	1 ind.	Tromsøya
Rødstilk	1 ind.	4. og 6. mars	Sandtorg, Harstad
Tårnfalk	1 ind.	11. og 31. mars	Balsfjord og Tromsøya
Mysnipe	1 og 2 ind.	7. og 14. mars	Tromsø og Balsfjord
Gråtrost	1-5 ind.	jan, feb og 24. mars	Tromsøya og omegn.
Bokfink	1 ind.	6-8. feb og 8. mars	Tromsø og Sørreisa

